

Sprawozdanie z działalności Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego w 2012 r.

I. Rekodyfikacja prawa cywilnego materialnego i procesowego.

a) Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego obecnej kadencji przede wszystkim prowadzi prace nad projektem nowego Kodeksu cywilnego. W tym zakresie w roku ubiegłym zakończony został przegląd projektu części ogólnej prawa zobowiązań (część ogólna księgi 2) a rozpoczęty został przegląd przepisów prawa rzeczowego (księga 3), przygotowanych przez odpowiednie zespoły problemowe Komisji poprzedniej kadencji. W przedmiocie prawa rzeczowego w listopadzie 2012 r. odbyło się trzydniowe posiedzenie wyjazdowe KKPC wraz z zaproszonymi członkami zespołu problemowego który przygotował projekt przepisów o prawie rzeczowym.

W zespole problemowym pod kierunkiem prof. M. Pazdana kontynuowane były prace nad projektem przepisów księgi V nowego kodeksu cywilnego – prawo spadkowe.

Kontynuowano prace nad częścią szczegółową prawa zobowiązań.

W związku z nimi Komisja Kodyfikacyjna wraz z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów podjęła intensywne prace nad założeniami projektu ustawy wdrażającej do prawa polskiego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/EU z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów i włączeniem do kodeksu cywilnego przepisów o sprzedaży konsumenckiej. Prace te prowadził zespół problemowy pod kierunkiem prof. J. Pisulińskiego. Ze względu na konieczność terminowego wdrożenia przepisów dyrektywy nr 2011/83/UE w pierwszej kolejności przygotowywane są zmiany w obecnym kodeksie, które następnie będą wykorzystane w projekcie nowego kodeksu.

Zespół problemowy pod kierunkiem prof. Z. Radwańskiego zakończył prace nad projektem przepisów o umowach o korzystanie z rzeczy i praw. Zakończył też prace projektowe kierowany przez prof. Z. Radwańskiego zespół ds. umów poręczenia i gwarancji. Profesor przygotował nadto projekt przepisów dotyczących renty i dożywocia. Ponadto zespół prof. J. Pisulińskiego przygotował projekt przepisów o umowie pożyczki.

W zespole problemowym kierowanym przez prof. F. Zolla trwały prace nad założeniami przepisów o umowach o świadczenie usług.

Komisja powróciła także do zagadnienia zdolności do czynności prawnych, które jest objęte przyjętym już przez Komisję poprzedniej kadencji projektem części ogólnej nowego kodeksu (księgi 1). W tym zakresie działał kierowany przez prof. Z. Radwańskiego zespół

ds. zdolności do czynności prawnych osób niepełnosprawnych psychicznie, w którym przygotowano założenia i projekt zmian w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym i Kodeksie postępowania cywilnego dotyczących problematyki zdolności do zawarcia małżeństwa osób niepełnosprawnych psychicznie oraz założenia kompleksowych zmian związanych z planowanym uchyleciem instytucji ubezwłasnowolnienia.

Powołany też został zespół ds. prawa rodzinnego, któremu miałyby być poświęcona księga IV nowego kodeksu.

Prace tego zespołu, jak i innych kierowanych przez prof. Z. Radwańskiego, przerwała niespodziewana śmierć Pana Profesora w dniu 20 grudnia 2012 r..

b) W ślad za nowym Kodeksem cywilnym powinien zostać uchwalony nowy Kodeks postępowania cywilnego. Zespół ds. postępowania cywilnego kierowany przez prof. T. Erecińskiego kontynuował prace nad założeniami tego projektu.

W roku ubiegłym przedyskutowano kwestie struktury nowego kodeksu, relacji procesu i postępowania nieprocesowego, zakresu przepisów ogólnych. Powołane zostały podzespoły:

- Podzespół ds. *postępowania nieprocesowego, w tym określenia relacji pomiędzy trybem procesowym a postępowaniem nieprocesowym* (pod kierownictwem prof. K. Weitzza);
- Podzespół ds. *zakresu przepisów ogólnych, w tym postępowania nieprocesowego, jak również zakresu przepisów o charakterze wspólnym dla obydwu trybów postępowania rozpoznawczego* (pod kierownictwem prof. F. Zedlera);
- Podzespół ds. *sądu, organów procesowych, podmiotów postępowania* (pod kierownictwem prof. J. Jakubeckiego);
- Podzespół ds. *czynności procesowych, terminów, pism procesowych* (pod kierownictwem prof. F. Zedlera);
- Podzespół ds. *zawieszenia i umorzenia postępowania oraz dowodów* (pod kierownictwem prof. T. Erecińskiego);
- Podzespół ds. *problematyki orzeczeń* (pod kierownictwem prof. K. Weitzza).

II. Projekty wdrażane w bieżącej legislacji.

Niezależnie od prac nad przygotowaniem nowych Kodeksów lub w powiązaniu z tymi pracami Komisja przygotowuje projekty wdrażane w bieżącej legislacji a jej przedstawiciele

uczestniczą w procesie legislacyjnym dotyczącym tych projektów w charakterze ekspertów Ministerstwa Sprawiedliwości.

a) prace sejmowe i senackie

W ubiegłym roku przedmiotem prac sejmowych był tylko jeden projekt Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, a mianowicie projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks cywilny mający na celu doprecyzowanie regulacji urzędzeń przesyłowych (druk sejmowy nr 74). Na skutek uwag zgłoszonych do tego projektu powstał poselski projekt zmian w Kodeksie cywilnym i ustawie o gospodarce nieruchomościami (druk sejmowy nr 760) w całości oparty na propozycjach KKPC dotyczących modyfikacji projektu rządowego.

Nowa wersja uwzględnia zastrzeżenia i obawy zgłaszane z jednej strony przez środowisko przedsiębiorców, z drugiej strony – środowisko właścicieli nieruchomości, na których są lub mogą być posadowione urządzenia przesyłowe.

b) prace rządowe

W ubiegłym roku KKPC przekazała do Ministerstwa Sprawiedliwości następujące projekty założeń ustaw i projekty ustaw:

1. Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

(pod koniec ubiegłego roku w trybie roboczym przekazany został także projekt ustawy)

Celem projektowanej ustawy jest zliberalizowanie przepisów o formie czynności prawnych, wprowadzenie materialnoprawnej definicji dokumentu i w konsekwencji nowe ujęcie dokumentu w procesie cywilnym oraz dalsza informatyzacja postępowania cywilnego. Omawiany projekt powstał w wyniku połączenia przygotowanego w całości przez KKPC projektu obejmującego problematykę **dokumentu i dokumentowej formy czynności prawnych** z projektem zmian w Kodeksie postępowania cywilnego związanych z **informatyzacją postępowania cywilnego**, który powstał wprawdzie poza Komisją Kodyfikacyjną (w zespole powołanym przez Ministra Sprawiedliwości, którym wszakże kierował członek KKPC – prof. J. Gołaczyński), niemniej był przedmiotem szczegółowego przeglądu i modyfikacji ze strony Komisji.

Założenia projektu ustawy oraz projekt ustawy obejmują również propozycje zmian w przepisach regulujących postępowanie klauzulowe i egzekucję świadczeń wyrażonych w walutach obcych.

2. Założenia do projektu ustawy o rzeczach znalezionych

Celem ustawy jest zrationalizowanie obowiązków i uprawnień znalazców, określenie obowiązków organów publicznych, zasad postępowania z rzeczami znalezionymi i poszukiwania właścicieli, zasad przechowywania i likwidacji rzeczy znalezionych oraz wzmocnienie praw właścicieli utraconych dóbr kultury.

3. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

Projekt dotyczący problematyki zdolności osób niepełnosprawnych psychicznie do zawarcia małżeństwa. Zasadniczą zmianą przewidzianą w projekcie jest uchylenie przeszkody ubezwłasnowolnienia całkowitego (art. 11 k.r.o.).

4. Projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze oraz założenia do tego projektu

Celem projektowanych zmian jest wprowadzenie do systemu prawa zmian usprawniających postępowanie upadłościowe i naprawcze. Projekt przewiduje rozszerzenie uprawnień wierzycieli w postępowaniu upadłościowym przez przyznanie im prawa do powołania syndyka, nadzorcy sądowego oraz zarządcy.

Projekt przewiduje zmiany dotyczące następujących zagadnień:

- 1) powołania syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy,
- 2) kompetencji i sposobu działania rady wierzycieli,
- 3) sytuacji prawnej syndyka, nadzorcy sądowego oraz zarządcy,
- 4) inne, w tym:
 - a) nową regulację zażalenia na postanowienie sądu i sędziego – komisarza,
 - b) zmianę podstaw odmowy zatwierdzenia układu.

5. Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych oraz założenia do tego projektu

Celem projektu jest modernizacja spółki z o.o., która stanowi najbardziej popularną formę spółki kapitałowej. Najważniejsza zmiana polega na wprowadzeniu nowego wariantu struktury majątkowej spółki z o.o., w którym udziały wspólników nie posiadałyby określonej wartości nominalnej (udziały bez wartości nominalnej - udziały beznominalowe). Równocześnie projekt przewiduje obniżenie minimalnego kapitału spółki do 1 zł oraz szereg

nowych rozwiązań, z których część dotyczyć będzie obu podtypów spółki z o.o. (tzn. modelu tradycyjnego i opartego na konstrukcji kapitału udziałowego).

6. Założenia do projektu ustawy o (niektórych) prawach konsumentów oraz o zmianie Kodeksu cywilnego i innych ustaw

Założenia do projektu ustawy o (niektórych) prawach konsumentów oraz o zmianie Kodeksu cywilnego i innych ustaw, wynikają z transpozycji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/EU z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów oraz reformy transpozycji dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji. Celem projektowanej regulacji jest też włączenie do kodeksu cywilnego przepisów o sprzedaży konsumenckiej.

W dalszym ciągu w dyspozycji Ministerstwa Sprawiedliwości pozostawały projekty Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego dotyczące:

- **spółek publicznych** (projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych),
- **holdingów, czyli zgrupowań spółek** (projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych i ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym),
- **prawa zabudowy** (projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw),
- projekt ustawy o **rzeczach znalezionych**, dokonujący istotnych zmian w zakresie skutków znalezienia rzeczy i obowiązków nakładanych na poszczególne podmioty, z tym, że w związku z nowymi wymaganiami procesu legislacyjnego przekazano w ślad za projektem wyżej wspomniane założenia tej regulacji.

c) projekty w trakcie przygotowania

Przedmiotem prac projektowych w łonie KKPC były następujące zagadnienia:

1. **Projekt ustawy zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego i ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w kwestiach dotyczących mediacji wraz z projektem założeń tej nowelizacji.** Celem nowelizacji jest doprowadzenie do zwiększenia wykorzystania mediacji jako skutecznej metody regulowania konfliktów w sprawach cywilnych oraz podniesienie standardów wymaganych od mediatorów, a tym samym harmonizacja regulacji mediacji w sprawach cywilnych z regulacjami mediacji w innych gałęziach prawa w odniesieniu do

wymaganych kwalifikacji stałych mediatorów i uzyskiwaniem przez nich wpisu na listę stałych mediatorów itp. Prace projektowe zostały zakończone pod koniec roku ubiegłego, w związku z czym oba wymienione dokumenty (założenia projektu oraz projekt wraz z uzasadnieniem) zostały przekazane do Ministerstwa Sprawiedliwości na początku bieżącego roku.

2. **Projekt założeń nowej regulacji klauzul niedozwolonych**, przede wszystkim w aspekcie procesowym. Celem prac jest racjonalizacja regulacji, która obecnie budzi wiele zastrzeżeń zarówno za strony konsumentów jak i przedsiębiorców (jak np. nieprzejrzystość rejestru klauzul uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone), a także odciążenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Tym celom służyłoby m. in. obligatoryjne postępowanie przedsądowe i zachęty do zawierania porozumień w sprawie zaprzestania stosowania przez przedsiębiorców niedozwolonych postanowień umownych.

III. Opinie prawne.

Obok projektodawczej sfery działalności Komisji pozostaje opiniowanie projektów aktów prawnych i wyrażanie opinii w kwestiach dotyczących obowiązujących rozwiązań w dziedzinie prawa cywilnego. Zgodnie z § 8 ust. 2. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 2002 r. w sprawie utworzenia, organizacji i trybu działania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego (Dz. U. Nr 55, poz. 476 z późn. zm.), Minister Sprawiedliwości może przedstawiać Komisji projekty aktów prawnych do oceny, a także zwracać się o opinie w budzących wątpliwości kwestiach prawnych w zakresie objętym właściwością Komisji.

W omawianym okresie na prośbę różnych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Sprawiedliwości a niekiedy także na pytania kierowane z innych resortów, Komisja Kodyfikacyjna wyrażała opinię lub stanowisko w 105 sprawach.

Zasadniczym przedmiotem opinii były projekty aktów prawnych nadesłanych przez inne resorty lub zainicjowanych w Sejmie lub Senacie.

Częstym przedmiotem opinii były również kwestie poruszone w interpelacjach poselskich (27) oraz wystąpieniach Rzecznika Praw Obywatelskich (4).

Projekty aktów prawnych i innych dokumentów powstających w UE były przedmiotem 14 opinii.

IV. Jak już wyżej wspomniano, w dniu 20 grudnia 2012 r. zmarł prof. dr Zbigniew Radwański, który przewodniczył Komisji w latach 1996-2010, a w obecnej kadencji był jej Członkiem.

Zaangażowania Pana Profesora w działalność Komisji Kodyfikacyjnej nie sposób przecenić. Przygotowane pod kierownictwem Profesora projekty, które zostały wniesione do Sejmu jako przedłożenia rządowe, przyczyniły się do modernizacji prawa cywilnego, przystosowania go do nowych realiów społeczno-gospodarczych i wreszcie stanowiły wypełnienie zobowiązań implementacyjnych związanych najpierw z przygotowaniem Polski do przystąpienia do Unii Europejskiej, a od 1 maja 2004 r. z członkostwem w UE. Projekty te podejmowały zawsze tematy doniosłe i aktualne, o istotnym znaczeniu społecznym i praktycznym. Tytułem przykładu można wskazać nowelizacje Kodeksu cywilnego w zakresie zawierania umów, odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej, służebności przesyłu.

Wielkim dziełem Pana Profesora, kontynuowanym przez Komisję Kodyfikacyjną, pozostanie nowa kompleksowa kodyfikacja prawa cywilnego, która w sposób systematyczny, spójny i całościowy będzie w przyszłości regulować podstawowe instytucje prawa cywilnego.

*Opracował:
Robert Zegadło
Sekretarz Komisji Kodyfikacyjnej
Prawa Cywilnego*